

N.º SOLT
5
CÈNTIMS

Veu de la Plana

N.º SOLT
5
CÈNTIMS

SEMANARI DEFENSOR DELS INTERESOS REGIONALS

SOSCRIPCIÓ

Castelló, al mes..... 0'25 ptas.
Fora, trimestre..... 1 » »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

COLÓN, 17, 2.º
Tota la correspondència a la Administració

SE PUBLICA TOTS ELS DISAPTES

No se tornen els originals en cara que no se publiquen

La solució federativa dels problemes nacionalistes

El futur règim de Polònia

CONCLUSIÓ

L'esdevenidor de la Polònia és incert. Depèn en gran part, del desenllaç de la guerra. I quan un o més dels Estats beligerants restin en possessió definitiva del territori nacional polonès, es presentarà el problema de la Polònia en un doble aspecte; com a qüestió internacional, que la Conferència de la Pau resoldrà probablement en ses línies generals, i com a problema interior de l'Estat o Estats als quals resti lligada la nació polonesa, en el cas—quasi segur—de que no obtingui aquesta una independència absoluta.

Una cosa, però és segura ja: que el vell règim dolorós de la Polònia trocejada ja no tornarà. La situació futura serà més o menys satisfactoria des del punt d'esguard polonès. Però sempre representarà una millora amb relació a la situació anterior a la guerra.

Fins ara han estat proposades pels elements interessats en la solució del problema polonès una gran parietat de solucions. A Rússia, a Alemanya, al Àustria-Hongria, han sortit de les esferes governamentals múltiples i diversos projectes. Examinarem damunt per damunt, els principals d'aquests:

Els projectes russos parteixen de la base de l'aplegament en un sol còs polític dels tres bocins de la Polònia esqueixada en el segle XVIII. En aquest punt, la solució russa és la que s'avé millor amb les aspiracions patriòtiques dels polonesos. En can-

vi, els russos no es mostren gaire disposats a otorgar a la futura Polònia una ampla llibertat nacional. Les llurs intencions no van més enllà d'una autonomia limitada, fragmentària. El projecte més favorable als polonesos, el que proposa un major grau d'autonomia, és el redactat per l'ex-ministre d'Afers estrangers, Sassonof. S'acosta, sense arribarhi, a la llei del «Home Rule» irlandès.

Els projectes austro-hongaresos, concebuts pels personatges polacs de la Cort de Viena, tendeixen també a establir l'unió i la integritat del territori nacional de la Polònia. Un dels dits projectes consisteix en fer de la Polònia reconstruïda un nou Estat de la corona dels Habsburgs. Però el plan és irrealitzable. L'Alemanya, en efecte, no s'avindrà mai a dependre's de la Polònia prussiana. I el tros polonès que el Congrés de Viena l'any 1815, adjudicà a la Prússia, no és certament petit. La Posnania o gran ducat de Posen té una extensió de 19.000 kilòmetres quadrats. La província de la Prússia occidental, que pertanyia també a la Polònia, en té 25.000. A més, hi ha grans nuclis polacs a la Prússia occidental i a l'Alta Silesia. La Prússia domina avui prop de 4 milions de polonesos. En el cas més favorable—i això encara és poc versemblant—l'Alemanya consentiria la unió a la corona habsburguesa d'un Estat polonès format per la Polònia russa i per la Galitzia o Polònia austríaca.

Els projectes alemanys parteixen de la base que la Polònia prussiana en cap cas ha d'ésser separada del territori germànic. S'avenen a donar una semi-independència política al futur Estat polonès fragmentari. Però establir-hi defet el control de l'Imperi.

La solució que més plauria als alemanys fóra ja de posar un príncep germànic al trono de la Polònia (formada només pel bocí rus), tot establint amb el nou Estat forts lligams militars i econòmics. Darrerament, s'ha preposat la unió de la Polònia a l'Imperi alemany, mitjançant el procediment del «Staat im bunde».

El «desideratum» polonès seria la plena independència amb la integritat del territori. Davant les dificultats que s'oposen a la solució independentista, els nacionalistes polonesos acceptarien la solució federativa. Els caps polítics dels polonesos de Rússia han precisat les llurs peticions—d'acord amb els principis federatistes—en la forma següent.

1.ª Restauració del reialme polonès, en unió personal amb el Tzar de Rússia, que esdevindria rei de Polònia.

2.ª Serien comuns amb l'Imperi rus la representació diplomàtica a l'estranger, l'exèrcit i la marina, la moneda i les Aduanes. En totes les altres qüestions, la Polònia seria completament autònoma, tenint els seus còsos legislatius, el seu Govern responsable i les seves finances.

3.ª Reconeixement oficial de la llengua polonesa, llevat per als casos en què sigui necessari l'ús de la llengua russa en les relacions amb les autoritats de l'Imperi.

El projecte polonès va força més enllà que el més avançat dels projectes russos o sigui el de Sassonof. Es de creure que si de la Rússia depèn la solució del problema de la Polònia, el règim d'aquesta consistirà en un grau d'autonomia intermediària entre el projecte de Sassonof i el projecte polonès.

Més o menys completes, més o menys perfectes, totes les solucions

proposades per a resoldre el problema nacional polonès estan orientades cap al federalisme. I és que la situació d'una nacionalitat respecte d'un Estat, només admet tres posicions: la subjecció unitaria, l'autonomia federativa i la independència. Quan es vol anar a un règim de llibertat i de respecte sense anar a la solució extrema separatista, la solució federativa s'imposa naturalment.

I com que, dada l'evolució política i social del món, l'Estat unificacional independent no representa sinó una solució transitoria l'esdevenidor polític del nacionalisme estan en el règim federatiu el qual té una flexibilitat suficient per adaptar-se a la veritat y a la complicació dels casos concrets.

Ço que resta en extrem insegur és la forma que pendran les futures relacions federatives. Estaran principalment constituïdes per Estats nacionals. Però aquests poden ésser agrupats segons una multitud de combinacions. Quines seran les combinacions que prevalguin, no pot un hom preveure-ho avui. Es possible formular algunes hipòtesis en termes general, però res més. Aiximateix esdevé versemblant la realització d'aquella idea defensada per Sidrey Webb, segons la qual els Estats formaran en l'esdevenir agrupaments parcials i simultanis, per a satisfer les llurs necessitats d'ordre intel·lectual, polític, econòmic, social, etc., de manera que un mateix Estat podria pertanyer a diferents lligues de finalitat limitada.

Tal són els amplíssims horitzons, aclarits per una tenue llum d'aurora, que ens mostra l'estudi de l'evolució política en el món. Tot obirant-los la nostra ànima catalana s'inunda de fortes esperances. I quina tristor sentim després, quan girem l'enlluernat esguard envers la política espanyola, i veiem una colla de diputats, periodistes, ministres i catedràtics, cercant, com sonàmbuls, en el fosc paller doctrinal, aqueixa maravillosa agulla de la sobirania de l'Estat!

A. ROVIRA I VIRGILI.

Els projectes d'Alba

Aquella inactivitat, aquella monotonia criminal que caracterizava a cuants ministres desfilaven en estos últims temps per el poder, pugnant en la urgencia que tots convenien de pendre mesures intel·ligents y enèrgiques sí de salvar la vida econòmica del país se tractavé, semblen haver enconrat en Alba cuand menos, la justa atenció que requerix l'estat llastimós y precari que atravesé la Hisenda Nacional.

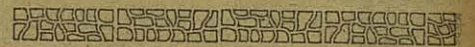
No entrém hui en discussió sobre la bondat o deficiencia que tanquen els projectes de lley qu'el ministre d'Hisenda presenta a les Corts, mes si podem juègar per molts conceptes, que alguns son de verdadera trascendencia y requerixen un detingut estudi per part dels qu'els han de fiscalizar; lo cual, denote que formalment, s'ha preocupat el ministre de lo que sen una necessitat que requerie temps ys aténdrela sens prórroga; y responent indefectiblement a la misió que li correspón, com vullga que'n esta desdijá nació rarament s'ha vislumbrat en els ministeris una relació discreta entre els órgues y les funcions, el mero fet de presenciar esta activitat ministerial mos induix a creure en cosa rara, en cosa inaudita; d'ahí que prescindin de mires mes o menys egoistes que puga haver tengut el ministre, com del perjuí que a nóstre entendre irroga a la economia de les regións, per el desig de robustir y sanejar els ingresos del Estat—si se implanten les aludides reformes tal com se presenten—prescindint com avans díem de tot aixó, enteném que Alba s'ha fet mereixedor a nóstra consideració, no per el acért o desacért que puguen tancar els seus projectes, sino mes bé per no secundar l'apatia crónica que venien revestits els seus predecesors. Este treball del ministre ha proporcionat materia sólida pera que'n les Corts se discutisca algo serio, algo de vital importancia e interés pera la nació y que donat el coneiximent y diligencia de les minorías, principalment de la regionalista, que intervindrán en la discussió dels avans dits projectes, mos esforcém en esperar de la pre-

sent legislatura una llavor fructífera.

Sí, hóra es ya de animarse del major interés al estudiar estes cuestiones, puix del acért de les mateixes dependix la prosperitat y energia d'un país com el nóstre, rich en elements naturals, pero desposeit d'estímuls pera organitzar estos en arrolladora activitat beneficiosa y patriótica.

Volem ser optimistes sobre els efectes, no sobre els resultats que reportarán la discussió dels projectes d'Hisenda; puix aquells se manifestarán per una iniciació seria y determiná de les cuestiones econòmiques, forçant al estudi y carinyó de les mateixes y restant temps a les Corts en discussions ridícles y frívoles; y estos, en el supost de ser saludables, careixerán de tota viabilitat justa, com ho demóstra llarga experiencia, per el fet d'encarregarse d'administrarlos y realitzarlos les ineptes mans del poder central.

VINATEA.

Una lletra interesant

Nostre bon amich Gactá Huguet ha rebut de l'inspirat poeta Daniel Martínez Ferrando, qu'está de professor de llengua Anglesa en l'Escola de comerç de Las Palmas (Gran Canaries), un eixemplar ab dedicatòria de són precios llibre de poesies valencianes titolat «Visións de l'horta»; y al manifestarnos son propòsit d'escriure al poeta regraciant-lo, y parlantli de les aspiracions dels regionalistes de Castelló, juçant son contingut d'interés pera los nòstres ideals, li ham pregat nos la deixare pera trametre son contingut en «Veu de la Plana».

Hens ací la carta:

SENYOR EN DANIEL MARTÍNEZ Y FERRANDO
LAS PALMAS.

Mon estimat amich y company: seguint les petjades que mon viure llaurador m'impose, anyalment ixch ab ma familia, a mitants de Joliol pera reintegrarme a la llar ciutadana a la fi d'Octubre, quand les fulles dels arbres groguegen y el tocar a morts de les campanes de Tots Sants en poblets y caserius vehins

del mas, mos conviden a deixar la montanya. Y aquesta circumstancia li dirá perquè no he rebut a temps son llibret de versos, y perquè no li he agrait mes depressa son preuat present.

Molt amistosament protèste de sa honrosa dedicataria qu' em vé massa ampla. No soch mes qu' un ras soldat de fila enamorat de la santa causa que tant brillanment defénen Vosté, son germá Eduard y altres jóvens patricis, que fórmen lo novell estól de poetes y escriptors de la Terra.—Yo, fora dels primers anys de ma joventut, per lley económica de la vida, he passat mon temps fent números y plantant arbres; no m' he dedicat a l' estudi; y ara que soch vell no tinch mes armes qu' un jove y ardit entusiasme, pera defendre y fer surar la nostra causa tant santa com menyspreuada.

M' han agradat molt sos versos; pero que tinch que dir yo mes, després del «noble y delicat esperit» qu' en ells hi trova lo grand poeta catalá Joan Maragall? Permetixcam que sols hi anyadixca que la llum intensa y el sól de la nostra Terra qu' els saturen, fan que puguen ser llegits a fosques.

Les poesies del Nort m' han causat dolça tristor. Elles han despertat en mon ánima llunyanes anyorances dels 22 anys, quand per vicissituds de la vida me dedicava en Fort-Eduard, un poblet del Nort d' América vora del riu Hudson, a donar lliçons de francés. Allí, isolat en una cambreta de l' Institut, vehia caure les volves de neu cubrint l' horitzó d' un espés mantell blanc, que gelava, l' ánima; y allí com Vostè en les grands ciutats del Nort d' Anglaterra, delérvava mon esperit per la calor reconfortant y la llum alegre dels bells dies de febrer en les nostres hortes!

Ara permetixcam també que li diga qu' ací a Castelló d' una manera modesta, pero constant y sense desmay, anem treballant pels nostres ideals de reconstrucció de la Patria Valenciana.—Si en aquestes aspres mampreses de renaiximent y reconquesta lo sols factor necessari fos l' entusiasme dels mes modestos, aniriam sens dubte fent via molt depressa y rebent; pero per nostra

dissort calén atres elements qu' ens manquen. Los homens, que mes válen y póden, no ens escolten; y lo qu' es pijor encara: entre els nostres hi ha alguns elements qu' opinendistintament a nosatros en punts per çert ben capdals.

L' idea dels chauvinistes catalans d' estendre lo mantell de la seua nacionalitat per damunt de la nostra patria, y que trove eco en alguns valencians fills de catalans, no solament la considerem humillant, sinó que destructora dels mes cars dels nostres ideals. Si ella, contra lo que esperem, prengué cós en Valencia, los de Castelló nos fariem independents; y la combatriem dasta quedar-me hu dels nostres.—Serie un gros èrro creure que nosatros no admirém y amém al poble catalá com els qui mes; pero ho fem com a germans; no com a subdits; que may ho ham segut en lo curs de la nóstra historia; y convençuts de que si anavem a conters, mos deuen ells a nosatros tant o mes que nosatros a d'ells.—Pei açó creem que fon un atrevit èrro de Cambó sostindre en les Corts Espanyoles qu' era protestatiu en los catalans respètar o llevar l' autonomia al Reyne de Valencia; porque apart de qu' els aragonesos, catalans, provençals y altres pobles qu' ajudaren al Rey Jaume, fill de Montpeller, en la conquesta de Valencia, no tenien poder pera desfer lo pensament del Conqueridor de crearse un reyne ab elements devots y adictes no tant castigat per la influéncia dels sinyors feudals; hagués sigut un fet insolit l' anulació d' una nacionalitat ya creada que mes pronte o mes tart hagués segut recobrada.

Nosatros los regionalistes de Castelló, los que estem enamorats de l' esperit democràtic de la nóstra gloriosa época foral y acceptem totes les conquestes del progres en les nacions mes cultes y civilizadas, aspiram a acudir hui a la federació de les demes nacionalitats ibèriques; y demà a la de les nacionalitats europees que nos siguen mes afines, ab nóstra propia llengua valenciana, ab nóstra propia e intensa cultura casolana; sense la humillant tutela de castellans ni catalans; no obstant de reconeixer los llaços de germania qu' ab

los dos pobles nos unixen, y molt especialment ab lo segond.

Si elements tant valiosos com Vosté y son germá donáren a sa propaganda, dins de les idees polítiques particulars que puguen sostindre, aquesta orientació, sería un motiu de vera satisfacció y alegría que sentirien los regionalistes de Castelló, y molt singularment son devot amich.

GAETÁ HUGUET.

Villafamés, Mas de la foya 17
Octubre 1916r

CASTELLÓ. PÒBLE DE CULTURA

L' ESCOLA D' ARTS Y OFICIS

*A mí me llaman loco.
Yo he fundado esta escuela,
luego ésta será
una escuela de locos.*

(Paraules del senyor Martínez Checa, professor de dibuix del Institut General y Técnico, Director de l' Escola d' Arts y Oficis, Director del Museum Provincial de Pinturas, dites en una conferencia doná en lo Saló d' Actes Literaris del Institut, a son regrés d' Italia, allá per l' any 1912.)

Pareix qu' el pasivisme, l' apartament que se té a eixa escola se vullgue trencar fent actes d' apropament. Rés mes que aixó, es la efervescència que se nota en la premsa y societats de resistència. May mes a punt, puix que ara, pera fer una exposició de la organització y funcionament d' aquesta escola, qu' en realitat no es més que una ficció o una farsa. Tot menys un centre de cultura.

Anem allá. El govern de l' escola está portat per una especie de Junta que s' anomena Patronato, constituída per personalitats del clàustró de Profesors y polítichs. Aqueste patronato está encarregat de fiscalitzar els actes del professorat de l' administració y cuidar-se de l' orientació que se seguixque 'n l' escola; en una paraula, d' atendre al progrés y bona marja de la mateixa, ya que 'n eixa mira ha segut format.

La fundació

Antigament existia una Acadèmia en la que se feu una llavor no molt sençilla. Es d' aquell temps el professor Laforet.

Aquesta Acadèmia, en l' any 1906, el senyor Martínez Checa organica la cosa donantli un caràcter mes oficial si se vol, pero al cap y al fi no sancioná per l' Estat com a oficial.

Se oferiren *gratuitament* uns senyors artistes de la localitat pera professors y en eixa calitat continuen hui.

La cosa estava feta, avant puix.

L' administració

L' Ajuntament de la capital dona a l' any, a l' escola, 1.000 pesetes que se gasten en llum y sous de tres empleats a raó de 200 pts. cada hu.

En l' any 1910 se matricularen a raó de 5 pts. 90 alumnos y aquestos dinés no han segut justificats encara en ningun gasto.

A rail de l' Exposició Regional Valenciana la Diputació d' aci entregá 'l Director 500 pts. pera que concurrira l' escola a dita exposició. Y nosaltres recordem no haver vist per l' exposició nomená, ni un apunt d' aquesta escola.

En els anys que va l' escola s' han rebut de Madrid de 40.000 a 45.000 pts. que s' han repartit bonament els professors de l' escola a pesar d' anar a cumplir el càrrech *gratuitament* y en mires al demá per si l' escola se fá oficial, tindre mèrits fets pera poder entrar en ella en calitat de professors propietaris.

Aquestes pesetes qu' els governs madrilenys han enviat havien de ser empleaes en material, pero n' obstant, el material no es article de primera necessitat en una escola d' Arts y Oficis com aquesta; es de més necessitat el professorat y un professorat de competencia.

El material

L' escola no te mes que sis cadires, una colecció de mascarilles, dos armaris, unes quinze revistes del «The Studio» anglés y un menat de mostres de dibuix de figura, adorno y lineal. Lo restant que té l' escola es propiament del Institut, (taules, banchs, cadires, yesos de àntich, etc.)

Plá pedagògich

Es nulo, no existix. El senyor Martínez Checa té dit qu' ell no entre 'n classe *porque huele mal*, y els demás professors han de fer milacres en lo roin de les mostres que tenen,

El profesor de la classe de Lineal va presentar la dimisió, que no va ser admesa, pero per aixó ell no va a res allí; aixina puix, el secretari de l' escola té que fer de mestre 'n les classes de lineal y adorno. No se donen classes d' Historia, d' Art, ni d' Anatomia.

A primeries, la classe ere de dos hores de duració com en les escòles restants d' Espanya, després la feren d' hora y mitja; hui sòls es de una hora, a pesar de les protestes dels deixebles mes antichs.

Aqueste any s' ha tingut la valentia de posar en el plá d' estudis classes de Fusteria artistica, Fisica y Química experimental, Metalisteria, Modelat y Vaciat. ¿Aon están els professors y els alumnes?

Però la sagacitat d' aquestos tòpichs no pare aci, si no que 'l plá no ha segut esposat al públich, pera que no els agarren per eixe costat.

El Director s' ha fet grand amich dels obrers y al que no es tal se li fa pagar 7'50 pts. de matrícula, quant mos consta que 'n la escola de Barcelona (una de les importants de la península) sòls se paguen 0'60 cèntims per grupo de assignatures.

A les classes de Aritmética y Gramática sòls acudixen els alumnos de l' escola del mestre que les done y quatre o cinch mes de fóra.

Pera donarse conter de tot assó, será prou qu' el que tingue un poch de sentiment artistich sá, se passe per les aules de l' escola una nit de classe.

Y pera acabar, ya que assó es el caos, dirèm que no se fan exámens a fi de curs, que s' obri sempre a primers de Novembre y no d' Octubre com es degut y després de fer constar nostra protesta per aquéste estat de coses, invitem a cualsevòl dels nostres llegidors a que mos presente un cuadro o dibuix del Director que contingue una armonia de color, que sigal tal armonia, un dibuix ben construit o algo en art que mos done idea de la capacitat artis-

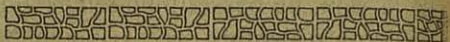
tica del senyor Martínez, puix nosaltres el desconeixem en eixe sentit y aixó mos condòl.

XENIUS.

Soch partidari d' una reivindicació que comence per considerar al Municipi com el primer grau de lo qu' es diu soberania social.

V. MELLA.

EL CUENTO DE LA SEMANA

EL TRAIADOR

En moments de perill pera la Patria, vullga Deu qu, este cuento no puga pareixer història.

I

Després d' haver reventat dos cavalls en una correguda llarga, feta en el menys espay de temps posible, cubèrt cara, mans y vestit de suor y de pòls, el lleal soldat alpegá a presencia del Rey y en veu ronca per el cansanci, temblorosos els llabis per la excitació nerviosa y oprimet el còr per la emoció, el posá en antecedents de lo que se tractava de realçar.

Al pronunciar el nom del traïdor, el Rey, vell y achacós, com si les paraules denunciadores foren elixir milagrós que li tornara fórza y joventut s' alçá del asiento enérgich y plé de gallardia...

—¡No pergam temps!—digué imperativament—¡A cavall y al llòch, aon va a ferse la traició!

Y moments després resonaven en les bóvedes del castell real les pataes sèques, com martellaes, de dos cavalls y el ruído de les armes de dos cavallers montats: el Rey y el soldat, guiantlo.

II

Una nit tormentosa y tràgica, com alegoria de la traició...

Cuand els cavallers montats alpe-

Demaneu

TINTES---ALFA

	3'50	2	1'25	0'75	30	
Blava-negra-fixa	Litro	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{8}$	Curtin	DE VENTA EN LLIBRERÍES Y PAPELERÍES
Blava-negra copiar)						
Violeta negra copiar)	4'25	2'50	1'75	1'25	35	

gaven sota els paredons de la fortalesa del Penyó del Condat, en un racó del pont que donava entrà al castell, discretament cubèrts per la oscuritat tenebrosa d'aquella nit, raonaven dos persones, vestits de jefes de soldats.

Els llavors alpegats escoltaren l'acabament de la convèrsa.

—Quedem aixina, al toch del cuer no obriré la porta, y com els pochsguardies que dixeré estarán adormits per efecte del narcòtich, vint arquers vos serán prou pera entrar y apoderarvos de tot. Llavors vos donaré les clàus.

—Prengau per adelantat este bosot d'or; després ya está dit: vostres son totes les riqueses de la fortalesa.

—Ni una paraula més. ¡Adeu!

—¡Adeu!

El duch Rodolf passá el pont y entrá en la fortalesa. L'altre se dirigí al camp. El Rey l'ixqué al davant...

—¡Defengauvos, Sidigama,—li digué parantlo, posantli la punta de la espasa en el cor—que'ls nobles pits de front ferixen y no tramen traicions y sobornen als adversaris en la oscuritat.

El ruído metálich de dos espases qu'es creuen en colps forts, se confundien en les veus rabioses y en les maldicions de un dels qu'estaven en lluita. L'altre recomanava silenci. La lluita per ser desesperá, durá ben pòch: el Rey entrá la punta de la espasa entre la cota del adversari. Apretá ferm y li traspassá el cór, caent mòrt.

El Rey s'encará en el lleal soldat que havia presenciat en silenci y emocionat el violent combat, y li digué:

—Plega este home y portal al barranch. Allí el despulles y enterrarás el còs. Y portam els vestits y l'ar-

madura a la olivera gran aon t'espe-re pronte.

III

Una lluna espléndida illumina el castell y el camp. Tot está tranquil y sosegat, en una pau de cementeri...

Un toch de cuer no altera el silenci de la nit, en un pronte.

La porta del castell s'obri y apareix en ella la figura del duch Rodolf. A l'altra part del pont l'esperen vint soldats armats, al front dels quals pareix estar Sidigama, puix els seus vestits y armadura dú. Hu y altre avancen fins trobarse en el mig del pont.

—Tot ha eixit com ho desitjavem: adormits y confiats els trobarèu. Ahí van les clàus.

—Cumplixes be y vaig a donarte enseguida el premit. Pero ans bo es que sapies de veres a quí dones la fortalesa.

Y alçant la visera del casco, aparegué dins d'ella el cap del Rey.

—¡Perdó, senyor! ¡Misericórdia! ¡Pietat!—digué precipitadament el traïdor, caent als peus del Rey.

—Portèulo a presència d'un frare que'l pose en pau en Deu. Després, se li donará el premit.

Al amaneixer, un sòl espléndit tenyia en foch el còs penjat del traïdor, que conservava en les mans el bosot d'or, balancejantse al impuls de les primeres brises de la matiná...

La guarnició, al despertar del somni que'ls produirà el narcòtich, quedá sorpresa al presenciar el macabre espectacle...

MANÉL BELLIDO RUBERT.

Castelló y Octubre.

AL AJUNTAMENT

Un cas de consciència

Excel·lentíssim Ajuntament: Un cas de consciència y de caritat, es el que 'ns ha estimulát a escriure aquèstes quartelles, en má tremolosa y lo cór dolorit, ab la seguritat de qu'el remey n'es farà d'esperar.

No mos cap lo mes petit dupte, de que V. E. ignore lo llastimós cas qu'está passant en lo «Dispensari Municipal» relatiu a la cura de malalts que, per careixer de recursos, se veuen en la necessitat de acudir al esmentat establiment benéfich.

Degút al escàs personal que'n lo mateix existix, la curtetat de hores de clínica y el creixcút número de malalts que acudixen, no's pòt, en manera alguna, assistirse a tots los dolents, tenint qu'entornarse sinse ser curats o receptats, una inmensa majoria.

Assó ocurrix en lo concernient al turno de medicina, no obstant acudir els pacients tres y quatre hores avans de la senyalada ab lo fi de disputarse'l turno, alpegantse al extrem de produirse verdaders conflictes de órde entr'els malalts.

Pero ara anem a lo més dolorós, o siga a la cura dels ulls de sét a huit.

A la una y mitja y dos del matí, diariament, front al «Dispensari Municipal» se veuen unes cuantes dones tapurretjades en mantes, aguantant santament la serena, congelades, per complét, resistint heróicament les inclinències de la nit, en espera dels primers turnos... ¡No clama assó consciència? ¡No invóca la caritat?

Pero no es assó encara lo pitjor; es lo cas que després de pédre la

Salut per complet, pera trobar una mica d'alivió... s'entrou en que finix lo temps cronométrich reglamentari, ¡y no poden curarse! Aixina hi han desgraciats qu' están dies y dies...

¡Senyor Alcalde; senyors del Ajuntament! No sentiú esprimirse 'l pit de pena y la veu angustiada dels pòbres desgraciats, que tornantse cegos per moments, demanen cleméncia?

Nosaltres ens permetém demanar en nom dels pòbres desvalits y malalts, al Excel·lentíssim Ajuntament, ya que per la penuria en qu' estem atravesant no es posible instalar un altre establiment d' aquesta índole, com li perteneix per sa importancia a nostra ciutat, al menys, aumente 'l personal mèdich, o allargue les hores tan escasses ara de clínica, quant siga menester, ab lo fi de que no quede ningun pòbre, sens el necessari remey.

El bon nom de Castelló, y el grau de caritat y conciéncia que anuen en lo cór sons fills, no permetrá quedé desatesa y en oblit, aquésta demanda que 'ns permetem exposar al Ajuntament, guiat tan sóls per un sentiment caritatiu, per la pietat qu' ens inspiren els necessitats y per lo bon nom de nóstre pòble.

A los carlo-lligueros de "La Veu"

El último número de *La Veu de la Plana*, mas bien *Veu de Sacristanes*, inserta un artículo cobarde y canallesco, contra los que de una manera más o menos directa, contribuyeron a la espantosa derrota que sufrió la Lliga Regionalista en la elección de un diputado a Cortes por Gerona.

Los lligueros de ésta, en su mayoría, por no decir en su totalidad, gente hipócrita, cobarde y sablista, llaman a nuestros correligionarios catalanes, que con un heroísmo y una nobleza sin igual supieron desbaratar los planes de los regionalistas, evitando la compra de votos con dinero quizás robado de la Caja de la Mancomunidad, chulos y asesinos.

Si, chulos y asesinos fueron aquellos que con el marqués de Camps

a la cabeza, no contentos en comprar conciencias castradas, asesinaron cobardemente por la espalda, a nuestro correligionario Miguel Morales; chulos y asesinos los quinceañeros, licenciados de presidio y matuteros de que se rodeó el referido Marqués, principal culpable del crimen.

La casa del Marqués, con el escudo de la Nobleza en su fachada, fué ese día madriguera de asesinos y chulos matonescos. Esa casa no podrá ser en adelante más que un indecente tabernáculo en donde solamente tienen asiento y posada los degenerados, alcohólicos y salteadores de caminos.

La Veu de la Plana aconseja a sus amigos que hagan uso de las hoces, y reproduzca un nuevo «Corpus de sanch». Las hoces deben servir para segar cabezas de ladrones, y yo invito como el articulista de *La Veu*, a que el pueblo de Gerona haga uso de ellas y se dirija a los que ampararon el desfalco de los 24.000 duros de la Mancomunidad, a los que crean cátedras y nombran profesores sin alumnos, a los que cobran por mil conceptos diferentes miles de pesetas, a los que hacen mangas y capirotos de la administración de los pueblos, a los que huyen en plena sesión por no poder contestar las acusaciones contra su mala administración formuladas por nuestros correligionarios en la Diputación Provincial.

Y como suponemos a los regionalistas de aquí, dignos de sus correligionarios catalanes, no tendremos más remedio que considerarlos y combatirlos en la misma forma, que nuestros amigos de Cataluña.

(De *Rebeldía*.)

Nóstre concurs

Relació dels cuentos rebuts

1 *Ingratitut*.—Lema: L'arrepentiment borra la culpa.

2 *Despultes*.—idem: ¡Cuán despertarem!

3 *Amor que torna*.—idem: ¡Desperta Joventut!

4 *En temps de reconquesta*.—idem: Palleter.

5 *¿.....?*—idem: ¿Qué bes mes dols?

6 *Clar de Luna*.—idem: Vaig p' el sabre.

7 *Crit de guerra*.—idem: Renovarse es viure.

8 *El amor*.—idem: Veritas.

9 *¡Quosque!* *¡Quosque!*—idem: Cualsevol.

10 *Raça Esclaviçá*.—idem: Valencia lliure.

11 *!No hi ha compassió!*—idem: Implacable.

12 *Lo día de San Róch*.—idem: De trompa.

13 *¡Abaix los hòmens!*—idem: Maruxa.

14 *Balsem diví*.—idem: Qui no es trist de mos dictats no cur. (Ausias March.)

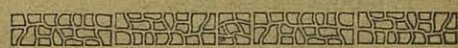
15 *Anyorances íntimes*.—idem: Violeta.

16 *Peixcant samaruchs*.—idem: Merequildo.

17 *La heroína*.—idem: Isabel de Villena.

Nota: Per aplegar fóra de temps, y no reunir les condicions del concurs, han quedat excluïts alguns treballs.

En hú del vinents números donarem a coneixer el fallo.

Ahir tinguerem l'honor de saludar en la nóstra redacció al impertérrit viager 46.721 que, a cavall del magnífich aparato A K 27, ve desde el planeta Marte a estudiar els progresos de la nóstra civiçació.

Acompanyat de les primeres autoritats, civils y militars, visitá l'almagacén de nóstre ben vullgut amich Lluís Catalán, ab l'objecte d'estudiar la misteriosa elaboració del deliciós ví **CHAMPAGNETTE**.

La mencionada visita pregone el més clamorós éxit alcançat per el

CHAMPAGNETTE

entre nóstres vehíns de Marte y per aixó felicitem de tot cór al amich Catalán y al **Martínico** 46.721 per les millores vitícoles que pórt a seu país.

Casa **EL MORITO**, a 1'25 botella.

Castellón: Imp. J. Barberá.

Línea de Vapors

TINTORÉ**BARCELONA**

Servici fixo y semanal entre Castelló y Barcelona

PER LO MAGNIFICH VAPOR

TIRSO

Travesia rápida.—Llum eléctrica en tot lo barco.—
Telegrafia sens fils. — EXIDES: De Castelló, Dumege 11
matí. — De Barcelona, Dimats vesprá. La càrrega s' ad-
met en Barcelona, el dilluns; en Castelló, el dimecres.

Pera informes a Domenech Cert S/A, Plaza de la Paz, 3

CASTELLÓ

Paseig Colón, 11.—BARCELONA

BAR FORNOS

Café extra, Vermouth Torino, Eixarops, Licors de les
millors marques, Cervecas del pais y extrangeres.
Depositari exclusiu del SIDRAL TEIXIDÓ.

Joseph Segarra

G. Chermá, 84 — Castelló

Drogueria**LA ARAGONESA**

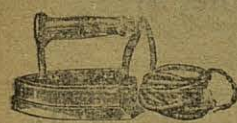
= DE =

:: Lluís Gomez Molinos ::

64, Colón, 64.—CASTELLÓ

Complet surtit en perfumeria del pais y extranjer. Dro-
gues, Colors, Barnisos, Pincells, Articles fotografichs y ma-
quinaries.

Venta exclusiva de Alcehol SOL y Colonia ESA

Lampisteria

DE

PERE FECED

Inmens surtit en aparatos pera gabinet, saló y mentjaor

Ventiladors, Planches, Cazos y Contadors eléctrichs

Lámpares de Filament metálich de 5 a 50 bujies

González Chermá, 78

CASTELLÓ

TRANSPORTS GENERALS

DE

Joseph Sanchis Prats

Facturació pera tots els punts d' Espanya
y Estranger. Servici combinad de domicili
a domicili.

Acarreos y Mensatjerías.

Alloza, 69.—Castelló**- Eduart Viciano -**

PAQUETERÍA Y MERCERÍA

ULTIMES NOVETATS

Caballers, 2 y Colón, 20**Castelló****Casa de SANCHO GERMANS**

(SUCESORS DE ENRICH TÁRREGA)

Gran surtit en comestibles fins y en tots los géneros
concernients al ram de

ULTRAMARINS

Diariament resibim los millors articles indicats pera la
present época.

Depositari exclusiu de la Cerveza Petry

36, Plaça de la CONSTITUCIÓ, 36

Moderna y Lujosa Confitería y Pastisseria

DE

Vicènt Blasco

Especialitat en tortaes «Mokas» ramillets y dolços de
fruta.

González Chermá, 56**TOS... TOS... TOS...**

Les PASTILLES MONSERRAT curen tóta afecció del
sistema respiratori, tos, bronquitis, asma, dengue y cata-
rros per crónics que siguen.

Venta en Farmacia y centres de específich. En Castelló

FARMACIA DE JOAN A. PASCUAL, San Félix

Automòvils Castellonesos d'Alquiler || Garage: Lluís Vives y E. Viciano

Construcció, alquiler y reparació de BICICLETAS. Automòvils de propietat. Grands facilitats, casilles independents, llavaor y fosos. Stock Michelin.

RUSSELL ECROYD NEILD

Nou y grand taller, Lluís Vives, 12 al 20 y Escultor, Viciano 14 al 26.—**CASTELLÓ**

CLÍNICA DENTAL

DE

ANTONI MONTIA

Regentada per el Odontolec

M. ANTON

Ex-Ajudant dels célebres Doctors, Portuondo, Hing'ands y Aguilar de Madrid.

Primer premi en les Exposicions celebraes en Madrit en 1903 y 1904 y en el Congrés Dental de Barcelona, en 1914.

Dentaures de cauchout (sense paladar), dentaures en or, dents Rismont, Pivot, Lagan, corones d' or ab front de porcelana, ponst Obturadors, etc., etc.

EXTRACCIÓNS SENSE DOLOR

Gonçaleç Chermá, 60, 1.er — Castelló

VACANT

BAÇAR DE CALÇER

— DE —

Jaume González

Variat surtit en tota classe de calcer. Ultimes novetats. Elegancia, solideç y economia.

González Chermá, 64.—CASTELLÓ

Les millors
MAQUINES
de
COSIR
son les
máquines
"Pfaff,"

DE

Antoni Mercé

COLÓN, 64

CASTELLO

GORRES

LA ESPECIAL, última creació

Consuelo Carrión

Altes novetats pera la temporá d' i

Plaça del Rey En Jaume, 31

Castelló

«VEU DE LA PLANA» --- Castelló

Sr. Exp. Institut d'Estudis Catalans

Barcelona